СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 138. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 16. червня, 1926.

VOL. XXXIV. No. 138. Jersey City, N. J., Wednesday, June 16. 1926. THREE CENTS

Українці!

І знов полялася кров на многострадальній рідній землі. Невинна кров в обороні права на наше самостійне державне життє.

Знов будуть оплакувати батьки і матері синів, а сироти батьків, які наложили життєм в боротьбі проти польського окупанта.

Знов заповняться польські тюрми тисячами нових політичних вязнів.

Знов будуть судити наших найкращих синів, будуть їх карати і знущатися над ними. І знов будемо вас просити: відчиніть свої серця і зложіть жертву на оборону тих, що піддержують боєвого духа і не жалують свого життя за кращу долю свого народу.

Всі жертви належить слати до Обєднання на слідуючу адресу:

OBYEDNANYE, P. O. Box 411, Philadelphia, Pa.

СЕКРЕТАР СКАРБУ ОБОРОНЯЄ ВЕЛИКІ ВИБОРЧІ ВИДАТКИ

ВАШИНҐТОН, 14. червня. — Після зізнань і грошевих звітів, предложених сенатовому комітетови, що розсліджує виборчі видатки кандидатів на становище сенатора з Пенсилвенії, Вер мав видати близько 600,000 долярів. Коли до сього додати 195,000 долярів, виданих ґубернатором Піншо, та 1 міліон 46,000, виданих Пепером, то вийде, що підобранне одного кандидата одної партії коштувало 1 міліон 837,000 долярів.

Хоча таке видаванне гроша моглоби видатися зовсім неоправдане, прецінь найшовся чоловік на високім урядовім становищи, який виступив з його обороною. Є ним Мелон, секретар скарбу в кабінеті Кулиджа. В своїй публичній заяві про сі виборчі видатки Мелон каже, що система виборів у Пенсилвенії така, що виборчі видатки з конечности мусять бути так високі. Він каже, що певно ні один з кандидатів виборців не купував, але оплачував лишень „вачманів" для стереження віддавання голосів та їх перечислювання.

СЕНАТОВИЙ КОМІТЕТ ВІДКИДАЄ ВСІ ПРОГИБІЦІЙНІ ПРОЄКТИ.

ВАШИНҐТОН, 14. червня. — Сенатовий комітет для судових справ відкинув усі проєкти, які зміряли до обмеження закона Волстеда, до зміни конституційних постанов про прогибіцію або заведення народного голосовання над сею справою.

Се відай забє всі прогибіційні проекти на сій сесії конґресу.

ЗНОВА БОМБА В ТКАЛЬНЯНІМ СТРАЙКУ.

ПАСЕЙК, Ню Джерзі, 14. червня. — Поліція каже, що під дім Френка Еслінґера, що працює в Ботані Вустид Милс, хтось підложив бомбу. Хтось знова напав на дім двох других страйколомів та побив їм вікна. Замітно, що в однім ні в другім случаю з осіб ніхто не був покалічений.

СМЕРТЬ ЖІНКИ ВІД БОМБИ.

СИРАКЮЗ, Ню Йорк, 14. червня. — Пані Арлін Кертіс, яка держить тут дім для „бордерів", дістала вчора вечером почтою пакуночок, на вигляд повний цукорків. Коли вона стала роспа[illegible]ти його, пакуночок експльодував та покалічив її дуже[illegible] В непритомнім стані її відставлено до шпиталю.

Там вона й померла. Перед смертю, однак, вона на хвилю відзискала память і на допити державного прокуратора заявила, що вона підозріває, що бомба се була пімста якогось Ралфа Сіґера, котрий колись старався о її руку, а котрому вона відмовила. Мав він бути ревнивий на якогось Карла Болваского.

Поліція арештувала Сіґера в Сиракюз, а Болваскі, прочитавши в ґазетах, що за ним глядає сиракюзька поліція, сам віддався в руки поліції в Рочестері.

ФАБРИКА КАЛІК.

НЮ ЙОРК, 14. червня. — Поліція доставила нині до місцевого суду 30-літного Артура Вилиемса, який, після поліційного закиду, займається жебрацтвом яко немічний ветеран великої війни, хоча він не є ні ветераном ні калікою. На каліку мали його перебрати в одному салуні, якого властитель тим і займається, що фабрикує зі здорових людий калік та висилає їх на жебри. Вилиемса, приміром, перебрали так, що він міг ґрати ролю безрукого жовніра. Біда почалася з того, що підчас обшукування Вилиемса на поліції полісмени найшли його руку, яку він мав стратити від німецької бомби у Франції. По нитόчці поліція дійшла до клубочка, до фабрики калік-жебраків.

Суддя дав йому 6 місяців вязниці.

ЗВІТ РАКЕФЕЛЕРІВСЬКОЇ ФУНДАЦІЇ.

НЮ ЙОРК, 14. червня. — Звіт Ракефелерівської Фундації за 1925. рік показує, що фундація видала за один рік 9 міліонів 113 тисяч долярів для боротьби проти недуг та для піднесення здоровля. Фундація помагала 18 державним урядам поборювати всякі недуги, як жовту фебру, гучкового хробака, тощо.

СТРАШНИЙ ВИБУХ У ФАБРИЦІ ЗЕЛІЗА.

ШИКАҐО, 14. червня. — В зелізних фабриках підприємства Илинойс Стіл Ко. в Ґері, Індіяна, вибухла коксова піч. Від вибуху завалився дім, похоронюючи під своїми румовищами цілу громаду робітників. Досі добуто вже 10 трупів. Ранених найдено 60. З них може дуже легко померти кільканайцять. Найбільше каліцтв спричинив росприскуючийся горіючий квас. Через випадок 35,000 робітників найшлося нагло без роботи.

„КОКЛЮШОВА ШКОЛА".

НІДГЕМ, Месечузетс, 14. червня. — Шкільна влада постановила отворити в місті так звану „гвупінґ коф скул". Потребу сеї школи викликало велике число дітий, недужих на сю недугу. Діти, які перехорували на неї, мусіли через довший час здержуватися від ходження на науку, щоби не заразити недугою здорових дітий. Через се вони богато тратили в науці. Щоби сьому запобігти, вчителі придумали отворити школу, до якої моглиби ходити самі діти, що вилічуються з коклюшу.

ОСТЕРІГАЄ УЧЕНИКІВ ПЕРЕД ЗАГРОЗОЮ ДЛЯ ДЕМОКРАТІЇ.

ІТАКА, Ню Йорк, 14. червня. — З приводу закінчення шкільного року на Корнельськім університеті виголосив святочну промову президент університету Фаренд. Говорив він про небезпеки для демократії. На його думку, виступи проти демократії, які власне тепер проявляються в ріжних краях Европи, можуть легко перекинутися до Америки. Розглядаючи опісля причини загроз демократії, бесідник заявив, що головною причиною є брак основного знання, головно незнання історії. Навіть у демократинчих краях маси не хочуть думати та принимати правди, навіть доказаної понад всякий сумнів. Ті, що себе вважають провідниками, місто ширити науку, потурають темноті.

„ЩАСЛИВЕ" МІСТО.

Місто, яке має щастя до ката... це Ряшів. У ряшівськім повіті трапилась на протязі місяця третя подія, яка привабить до себе ката. У селі Ґермановичах, селянин Рудек убив свого шурина Хлебка в суперечці за ґрунт. Він стане перед доразовим судом і варшавський кат, під псевдонімом Мацейовський, який щойно недавно повісив там бандита Панека, виїде туди знову, сподіваючись праці.

СВЯТО ДЕСЯТИХ РОКОВИН СМЕРТИ ІВАНА ФРАНКА У ВІДНІ.

Десяті роковини смерти Івана Франка обходила віденська еміґрантська кольонія двома святами: в один і той сам день, 30. травня ц. р. урядила Франківську Академію віденська робітнича кольонія й окремо українська інтеліґенція. Робітниче Т-во „Єдність" приготовило ще крім Академії сценічну виставу І. Франка: „Украдене щастя", що має відбутися на початку червня ц. р.

З ТЕМНОЇ ХРОНІКИ.

Чимало проворности виявили два львівські арештанти Соя та Цесельський, засуджені на два тижні. Їх бажання свободи було таке сильне, що рішили вирвати собі зуби. Коли вартовий вів їх до амбуляторії в Бриґідках, вони по дорозі встигли скинути зі себе залізні пута і щезнути у вуличній юрбі. — Опікункою сільських злодіїв стала молода 22-літня власниця крамниці з Добрусина, равського повіту, Реґіна Вольфівна. Трьох молодців, двох Домарадських і Лєпінка, грабили селян і відпродували добичу Вольфівній, яка їх частувала горілкою та гостила. Все це товариство засуджене на кількамісячну вязницю.

БАНДИТИЗМ.

До хати селянина Ів. Дрогомирецького в Боднарові (станиславівський повіт) хотіли вдертись злодії; коли господар почав за ними бігти, один з них стрілив до нього і вбив його револьверовою кулею. Арештували відомого вломника Миколу Ароніна, як обвинуваченого в злочині; у тілі Дрогомирецького найшли ті самі кулі, що в хаті Ароніна.

РІДКИЙ СТРАЙК.

Союз лікарів у Лодзі рішив проголосити страйк, на знак протесту проти пропозиції „Каси хорих", щоби ввести у цій інституції редукцію лікарів. У Лодзі може розгорітись палка дикусія на стару тему: чи лікар має право відмовитись від негайної помочі недужим?

ТАКОЖ КАРА.

Найвисший військовий суд у Варшаві скасував попередній засуд окружного військового суду в справі ґен. Шептицького і засудив його за участь у поєдинку на... один день домашнього арешту.

З ТЕМНОЇ ХРОНІКИ.

Перед сенатом V. окружного суду у Львові写 писується своїм адвокатським талантом світовий ошуканець 30-літній Барух Бухем, бувш. студент фільософії та урядовець жидівського інформаційного бюра „Гіяс". Його обвинувачують у крадіжи долярів та дорогоцінностей, фальшуванні векслів, утечі з слідної вязниці й инших штукарствах. Він був уже засуджений у Відні на 2 роки тяжкої вязниці, у Берліні на 6 місяців, в Амштетені, Кельні, а навіть Константинополі. Скрізь завдяки своїй життєвій фільософії та хисті „еміґрувати" давав собі раду. Коли вже сидів у вязниці, вмів виєднувати собі ласку своїх шефів і перехитрити їх так, що втікав на волю. У Львові бориться тим, що є німецьким підданим і прохає його відставити до Німеччини, щоби його там судили. Одначе суд не хоче скинути зі себе приємного обовязку і судити ме його як справжнього громадянина нашої землі, уродженого в Сеняві.

1000-ЛІТНИЙ ПАРЛЯМЕНТ

Ісляндський парлямент, Альтінґ, у місті Рейкавік, уважає себе найстаршою цього рода інституцією в Европі, бо святкуватиме в 1930. році своє тисячелітне істнування. Уряд уже нині приготовив програму ювилею, на яких запрохає представників усіх держав. На чудовій рівнині Тінґвалля, де парлямент радив від 930 до 1798 р., уряд одчинить величезний національний парк і зорґанізує все свято.

ЗЛОЧИННА ХРОНІКА.

В селі Мшана, біля Городка, селянин Микола Мендик застрілив з рушниці свого товариша Михайла Чуру. — У селі Великополе, біля Янова, хтось стрілив у хату селянки Ухач і вбив її, пробивши стіну.

ТАЙНЕ ГОЛОСОВАННЄ МАЄ ВИРІШИТИ ДАЛЬШУ СУДЬБУ ВУГЛЕВОГО СТРАЙКУ В АНҐЛІЇ

ЛОНДОН, 14. червня. — З промови, яку виголосив послідної неділі А. Кук, секретар майнерської федерації, можна вносити, що страйк наближається до кінця.

На всякий случай, заявив Кук, мусимо дати можність висказатися самим майнерам що до того, чи годяться на осьмигодинну працю та знижену платню.

Кажуть, що майнерська федерація робить приготовання до тайного голосовання в тій справі.

Розвій дальших подій буде ще залежати і від того, яке становище займе анґлійський парлямент, який саме буде тепер радити над справою страйку.

ДЕ ВИБУХНЕ НАЙБЛИЗША ВІЙНА.

БЕРЛІН, 14. червня. — Американська кореспондентка, яка обїхала Бесарабію та познайомилася з політичними відносинами в Румунії, подає, що війна між Румунією а совітами за Бесарабію неминуча.

Вона признає, що Румунія посідає Бесарабію без всякого права та що населеннє, навіть і румунське, радо покинуло би Румунію, яка обходиться з бесарабським населеннєм по мачошиному.

ВЕЛИКА БІЙКА В ЧЕСЬКОМУ ПАРЛЯМЕНТІ.

ПРАҐА, 14. червня. — Комуністи счинили в парляменті велику демонстрацію проти правительства за те, що воно переслідувало комуністичні демонстрації проти чеських фашистів.

Комуністка Колярік вдарила міністра Станека палкою і аж другі міністри виратували його від тяжкого побиття, а рівнож і поліція, яку покликано для оборони.

Як ввійшла поліція, комуністи вислали до президента парляменту ультимат, що коли не вицофає полісменів до 5 мінут, вони зачнуть таку галабурду, якої світ не бачив.

По тім поліцію вицофано.

ЦЛОВА ВІЙНА ЧЕХО-СЛОВАЧЧИНИ З УГОРЩИНОЮ І ПОЛЬЩЕЮ.

ПРАҐА, 14. червня. — Чеський парлямент ухвалив підвишку цла на ввіз збіжа.

Підвишка виносить $10 від тони пшениці, а $22 від тони муки.

Найбільше діткнена тим Угорщина, а далі і Польща, бо ті два краї довозили збіже до Чехо-Словаччини.

В звязку з тим побоюються, що Угорщина наложить загальний бойкот на всі чеські товари.

Італія за те намагається заключити з Угорщиною торговельний договір і забирати збіже для себе.

НІМЕЧЧИНА ПОДІЛЕНА.

БЕРЛІН, 14. червня. — Наближається день 20. червня, коли має бути вирішена справа конфіскати цісарських дібр.

Ціла Німеччина поділилася на два табори. Соціялісти і монархісти роблять паради і демонстрації, аґітуючи одні за конфіскатою, а другі проти.

Кажуть, що той поділ думок в тій справі дуже шкодить самій німецькій республиці, бо мимоволі вмішується в ту справу квестію: республика чи монархія.

ХОЧУТЬ ПОЗБУТИСЯ ЛЛОЙДА ДЖОРДЖА.

ЛОНДОН, 14. червня. — Вайкавит Кавдрей, один з найбогатших лібералів, хоче офірувати партії $5,000,000 на її потреби, коли вона увільниться від Ллойда Джорджа, який має мати ще впливи в партії через те, що контролює „воєнні фонди" партії.

РІШАЄТЬСЯ СУДЬБА АБД-ЕЛЬ-КРІМА.

ПАРИЖ, 14. червня. — Взавтра має бути вирішене місце осідку Абд-ель-Кріма, головного провідника Рифів.

Одна з часописий подає, що його вишлють враз з жінками і фамілією на остров Мадаґаскар, який лежить на полудневім побережу Африки і має мати подібний клімат, як країна Рифів.

ФРАНЦІЯ ПЕРЕД ФІНАНСОВОЮ КАТАСТРОФОЮ.

ПАРИЖ, 14. червня. — Франк впав сегодня о цілий пойнт. За 1 доляра платять 36.57 франків.

За два місяці життє подорожіло о 10%.

В Парижі відбуваються демонстрації урядовців, які домагаються підвисшення платні.

Незадоволенне зростає що години. Люде занепокоєні, бо чують, що наближається фінансова катастрофа, подібна до тої, яку пережила Німеччина.

Дня 25. червня має бути оголошений плян експертів, але загально сумніваються чи публика видержить так довго в спокою. Сотки демонструючих і незадоволених вже в арештах, а арештують далі і то раз-у-раз.

ІТАЛІЯ МАЄ КЛОПІТ З ВАЛЮТОЮ.

РИМ, 14. червня. — Ліра упала рівнож, подібно як франк в Франції. Та міністер фінансів Вольпі заявив, що нема потреби тим журитися, бо ліра впала тільки через заграничних спекулянтів.

Користайте з нагоди! Користайте з нагоди.

ТЕПЕР БЕЗ ВСТУПНОЇ ОПЛАТИ ПРИЙМАЄСЯ ДО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА

ВСТУПАЙТЕ СЕЙЧАС! ВСТУПАЙТЕ СЕЙЧАС!

„SVOBODA" (LIBERTY)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодинoке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

В ПОЛЬЩІ ДИКТАТУРА

Сталося те, чого можна було надіятися. Здійснилися пляни Пілсудского з 1921 року. Він став справжнім диктатором. Таким, якого не можна скинути і який перед ніким за свої вчинки не відповідає. Може робити, що захоче і як схоче. Може правити ціле життя. Може оголосити себе навіть монархом. Всьо можливе, бо має армію в своїх руках, а армія тепер диктує. Армія стала політичним чинником, яка рішає про владу в краю. Вона вже не тільки боронить краю, але є в силі випровісти навіть війну. А зглядно не вона, а сам Пілсудскі, бо він є персоніфікацією армії.

В Польщі запанувала військова диктатура в повнім слова того значінню. Така, якої приміру ще досі нігде не було. Це вже факт доконаний. Хоч її приходу всі надіялися, всеж таки її форма так всіх в Польщі збентежила, що ніхто не здає собі справи з наслідків тої далекосяглої події.

Новий замах Пілсудского, який йому не міг вдатися в 1921 р., свідчить, що в Польщі завмерли тепер всі життєві сили, що державна машина враз з соймом перемінилася в бездушний апарат людей, які сиділи, брали посольські дієти, інтриґували та думали про особисту наживу, а не державне добро. З такою машиною міг Пілсудскі зробити, що захотів. І зробив.

Пілсудскі має тепер отже весь державний апарат до своєї власної диспозиції. Він може переводити які схоче реформи і наставляти таких людей, яких сам захоче. Цілу відвічальність перебрав він на себе. Від него буде залежати санація держави і її будучність.

Тому саме дуже характеристичне те, від чого Пілсудскі зачинає санацію держави. Яка справа для него найважнійша, бо з нею буде звязана дальша програма його діяльности. І тут цікаве, що Пілсудскі не вагався кинути відразу бомбу. Не займається він наразі лихими фінансами, важким економічним положенням краю, безробіттєм, або ще важнійшою проблємою т. зв. національних меншостей в краю, а тільки висуває на перше місце справу армії. Покликує до вправ 250,000 свіжої резерви та приступає до переведення таких військових реформ, які дали би Польщі чотиримільйонову армію, обтяжуючи тим ще більше нещасний державний буджет, який то нищив Польщу за весь час її існовання якраз через високі видатки на армію. Та на те Пілсудскі не звернув уваги. Він побренькує шаблею і при помочі брутальної військової сили хоче тепер розвязати всі ті труднощі, з якими бореться сучасна Польща в своїм власнім нутрі і на зовні. Питанне тільки, чи це йому вдасться.

МУГИКАЮТЬ, АЛЕ ВСЕЇ ПРАВДИ НЕ КАЖУТЬ

Зі стовпців большевицьких ґазет на радянській Україні ще не сходить національне питанне, зачіплене на останній сесії радянського союзу. Українським і неукраїнським ґазетам ще й досі відщикується дискусіями на сьому зїзді.

Межи инчим харківські Вісти принесли довжезну статтю Миколи Черлюнчакевича про виводи московського большевика Ларіна, сказані на сьому зїзді. Як відомо, Ларін закидав харківському урядови не більше не менче лишень переслідуванне Москалів. На доказ своїх виводів Ларін покликався на ріжні циркулярі уряду та на книжку Черлюнчакевича про національний склад радянської України.

Власне через те Черлюнчакевич, почепивши собі перо до боку, вибрався проти героя російського націоналізму на Україні. В своїй статті Черлюнчакевич закидує Ларінови не більше й не менче, лишень брак серйозного відношения до дискутованого ним питання, ба навіть добросовісности, яку видно з його перекручування фактів, поданих Черлюнчакевичом в його книжці. Словом, закидає Черлюнчакевич Ларінови дуже тяжкі провини. Ледво чи поза комуністичною партією найшлабися в світі ще друга партія, де одна людина поробилаби другій такі поважні закиди.

Говорили собі все, та не сказали головного. Звернули увагу й на безосновність закидів, і на брехливість доказів, і на безхарактерність перекручувань, а не роскрили основи сих закидів, і брехливости, і безхарактерности. Не показали, що московські комуністи в своїм відношенню до України й Українців повтаряють точка в точку становище Москалів з других московських партій. Як давнійше, так і нині, Москалі, як і всякий народ, що навчився старшувати й панувати над другим, про демократію, чи лібералізм, чи самоуправність народів, чи вирішенне національного питання лишень говорити вміє, але для сих засад одного свого привілею не попустить. Що більше, навчений раз панувати, такий народ всяке уступство поневоленому буде вважати як кривду для себе, гнобителя. Люди є всюди людьми, до якої партії вони не належалиби, яких поглядів вони не визнавалиби. Себто, не дивлячися на погляди голови, кожда рука до себе крива.

Крива вона й у московських комуністів. Видно се по становищи Ларіна та других Великоросів, які всякий прояв українського руху вважають поличником для „русскої культури". Отсе є головна наука з московських дискусій. Сю науку добачили всі Українці, дарма що так звані українські комуністичні органи про неї не мали відваги явно-славно заговорити.

ГОЛОСИ ПРЕСИ

НОСІЙ ВЕЛИКОЇ ІДЕЇ.

З приводу вбивства С. Петлюри.

З ненадійною смертю Симона Васильовича Петлюри, б. Головного Отамана військ і голови Директорії УНР. зійшла зі світа маркантна постать українського патріота, носія великої ідеї державної незалежности українського народу. Злочинна рука божевільного чи якогось підставленого оруддя, частуючи Покійного револьверовими кулями на вулицях Парижа, перетяла нитку незвичайно рухливого, стихійно - активного життя людини великої віри, великої амбіції й великої посвяти.

Зі смертю С. Петлюри не стало головного представника української національно-демократичної політичної еміґрації, не стало діяча й борця, який для богатьох кол велико-українського ґромадянства був цілою програмою, а для деяких є ще нею й досі. З іменем С. Петлюри звязаний чималий шмат найновіщої історії. Не будучи його прихильниками, головно з огляду на його політику у відношенні до західно-українських земель та з огляду на його не все підхожу тактику, все таки вважаємо своїм обовязком зупинитися на цій траґічній постаті. А велич його траґедії поглиблює ще та обставина, що не поклав він голови на полі бою, тільки згинув зі скритовбийчої руки, ковтаючи ґіркий хліб еміґрації.

Сьогодні вже маємо ближчі дані про скритовбийника. Є ним, як і слід було сподіватися, російський Жид Сам. Шварцбарт, який віддав до своєї жертви три стріли, коли Петлюра переходив улицею, а трьома кулями почастував ще лежачого на землі й облитого кровю. Фанатизм і звірськість злочинця були мірилом тієї страшної, вибухової ненависти, яка до особи Покійного панувала в російських і російсько-жидівських колах. Шварцбарт мотивує свій вчинок поголосками про переслідування Жидів на Україні ще в р. 1917, переслідування. ніби то спричинені С. Петлюрою. Очевидно, подані Шварцбартом мотиви свого вчинку є наскрізь безосновні. В році 1917 не було ніяких переслідувань Жидів на Україні, а якщо були. то тільки з боку збольшевичених салдатів, що вертали з полудневого й західного фронту, а на яких тільки що творена українська влада (Ґенер. Секретаріят) взагалі, а С. Петлюра зокрема не мали ніякого впливу. Зрештою, в добі революції й горожанської війни важко обвинувачувати й робити відповідальною одну особу, тим більше, що С. Петлюра за весь час виконування влади постійно видавав прикази й накази та розпорядки проти якихнебудь виступів, звернених проти жидівського населення, яке зрештою у великій більшости стояло за Москвою проти українських визвольних змагань. Годиться додати, що в „Заповідях українському козакові" тойже самий Петлюра наказував: „Не терпи серед себе насильників, грабіжників і злодіїв. бо паршива вівця всю отару псує" (зап. 8-ма) — або: „Стався добре до населення, серед якого ти перебуваєш: не грабуй, не ґвалтуй і самочинно не реквіруй" (зап. 9-та).

Ясно, що не „погроми" на Великій Україні (відомий нам тільки проскурівський погром, описаний вичерпуючо в календарі „Просвіти" на р. 1926). але инші мотиви спонукали російського Жида (а мабуть горожанина Рад. України, на що вказують перші вістки, які подають його українську національність", себ-то державну приналежність) не лише віддати три кулі до переходячого вулицею С. Петлюри, але ще й знущатися над упавшим і окровавленим. Ясно, що тут не йшло про револьверову демонстрацію, тільки певність смерти С. Петлюри, про безумовну певність його усунення з реєстру живих раз на все. Очевидно, скритовбийчий вчинок російського Жида не лишиться без наслідків.

Симон Васильович Петлюра родився 10. травня 1879 р. в убогій міщанській сімї на Полтавщині. Освіту здобував в початковій школі, а опісля в духовній семинарії, де працював в таємній „Тарасівці", якої метою було змагання до повного відродження української нації. Після скінчення духовної семинарії перейшов на університет. На початку 1900-років був одним з основників Р. У. П. (Революційної Української Партії), яка— „мутатіс мутандіс"— відіграла на Наддніпрянщині ту саму ролю. що в Галичині стара радикальна партія.

На той час припадає могутній здвиг новітнього українства. Р. У. П. виставляє й обґрунтовує домагання самостійної України. І треба признати, що — не зважаючи на всі дальші періпетії своєї діяльности — С. Петлюра остав тому постулятові вірним до самої траґічної смерти. Р. У. П. була родоначальницею инших політичних партій на Великій Україні. З неї повстала згодом між иншим УСДРП. (Українська Соц. Дем. Робітнича Партія). В її рядах як передовик найшовся і С. Петлюра.

Покійний, не покидаючи рук, працював серед селянства й робітництва, голосив нові ідеї, виставляв кличі, освідомлював, гуртував, орґанізував, проявляв незвичайну живість і рухливість, цупко тримаючись українського національного ґрунту. Був добрим аґітатором й орґанізатором. знаменитим бесідником. передовим публіцистом, помітним письменником-критиком, визначним громадським діячем. А праця його розвивалася серед безнастанних переслідувань з боку царської охрани. Тюрма, заслання. еміґрація — ось що супровожало його громадську діяльність. Пок. Петлюра був одним з тих, що піддержували тісні звязки з Галичиною, де й побував кількома наворотами.

В часі першої російської революції (1907—9 р.) С. Петлюра був керманичем українського соц.-дем. орґану „Слово". З настанням доби пореволюційної реакції на Україні перенісся до Москви, де редаґував знаменитий український журнал в російській мові „Украинская Жизнь".

Велика революція застала його на скромному становищі урядовця „Союзу земств і міст". Вже перші революційні блискавиці покликали його на Україну і запрягли до незвичайно важкої праці при орґанізуванні початків українського війська.

На початку травня 1917 р. відбувся перший Всеукраїнський Військовий Зїзд. який покликав до життя Ґенеральний Військовий Комітет. На його чолі став С. Петлюра. На другому Всеукраїнському Військ. Зїзді в червні 1917 р. Петлюра знову ввійшов до Ґен. Військ. Комітету, кидаючись на всі боки, щоби в часі анархічної керенщини створити сякі-такі основи української військової сили. В добі перш. наступу (за Центр. Ради) червоних військ на Україну під проводом Муравйова С. Петлюра був отаманом „чорних гайдамаків", воюючи з большевиками і грабіжниками.

Після окупації України німецькими й австро-угорськими військами в добі гетьманщини С. Петлюра перейшов — так сказатиб — примусово на фронт мирної праці. Селянство Київщини вибрало його головою Київського Губ. Земства, а всі ґуберніські земства України головою Всеукраїнського Союзу Земств. На тому становищі розвивав він широко закроєну діяльність. Та журба долею України нераз змушувала його підіймати свій авторітетний голос в обороні українського населення проти окупаційних властей і гетьманського режіму. Відомі є його відкриті листи і відзиви до німецького народу з р. 1918. Це завело його до тюрми. Здобувши волю по кількох місяцях, негайно виїхав до коша Січових Стрільців в Білій Церкві, закликаючи селянство до повстання, підготовлюваного „Українським Народним Союзом". На чолі повстання стала Директорія під головуванням В. Винниченка, а на чолі повстанчого війська С. Петлюра — як головний отаман і член Директорії. Повстанчий зрив української селянської маси довів до ліквідації гетьманської влади на протязі одного місяця. Дня 19. грудня 1918 р. С. Петлюра на чолі війська вступив в золотоверхний Київ. Була це кульмінаційна точка успіхів і слави Гол. Отамана.

Від тієї хвилі події котяться по похилій площині. Революція, громадянська війна, зазіхання ласих і ненаситних сусідів, розтіч серед війська, війна на два фронти, непорозуміння в Директорії, санітарна й всяка инша бльокада України. В найбільш несприятливому моменті, коли серед лун і пожарищ розтіч охоплює найширші громадські кола, С. Петлюра перейма́є верховну владу, бореться на чолі останків війська за здійснення ідеї державної незалежности України, відкидаючи всі компроміси. Ні, не всі! Припертий до муру, замкнений в чотирокутнику смерти, одначе непохитний у вірі в слушність справи. за яку йде боротьба. він кидається в польські обійми, резиґнує у варшавській декларації (в грудні 1920 р.) зі західно-українських земель. Втративши через те базу в галицько-українському громадянстві, непіддержаний належно, а навіть обманюваний й використовуваний своїми „союзниками". він сходить з великої арени.

Цей резиґнаційний акт зі західно-українських земель був висловом розбіжности двох основних принціпів української національної політики: незалежности і соборности. С. Петлюра, не знаючи своїх „союзників", думав, що йому вдасться врятувати незалежність коштом соборности. Це його найбільший прогріх, від якого не вільні й представники західно-української політики.

Після ріжних спроб при допомозі чужих сил підняти українську справу С. Петлюра кінець кінців мусів ковтати гіркий хліб еміґраційної безвиглядности. спершу в Польщі, а опісля у Франції, де й злочинна рука поклала край його життю. Не знаємо, які пляни на будуче оживлювали його, зрештою це менше цікаве.

С. Петлюра не був ворогом Галичан, як дехто намагається його представити; ті вороги крилися в його окруженні. Без сумніву після гіркого досвіду жалував свого варшавського кроку. Був людиною ідеї, яка не знала, що то особиста матеріяльна користь, всецíло відданий справі, людиною великої відваги й ще більшої віри, наймаркантнішою постаттю, що зявилася на ґоризонті нашої історичної „Sturm u. Drangperiod". Не хочемо видавати аподиктичного осуду про незвичайно багату діяльність С. Петлюри в пересвідченні, що безпристрасна будуччина відведе йому належне місце в історії українських визвольних змагань.

„Діло".

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ІВАН ФРАНКО.

ВЕСНЯНКА.

Гріє сонечко!
Усміхається небо яснеє,
Дзвонить пісеньку жайвороночок,
Затонувши десь в безднї-глибині
Кришталевого океану...
Встань,
Встань, орачу! Вже прогули вітри,
Проскрипів мороз, вже пройшла зима!
Любо дихає воздух леготом;
Мов у дівчини, що з сну будиться,
В груди радісно бесь здоровая
Молодая кров,
Так і грудь землі диха-двигаєсь
Силов дивною, оживущою.
Встань, орачу, встань!
Сій в щасливий час золоте зерно!
З трепетом любви мати щирая
Обійме його,
Кровю теплою накормить його,
Обережливо виростить його.

Гей, брати! в Кого серце чистее,
Руки сильнії, думка чесная, —
Прокидайтеся!
Встаньте, слухайте всемогущого
Поклику весни!
Сійте в головах думи вольнії,
В серцях жадобу братолюбія,
В грудях сміливість до великого
Бою за добро, щастє й волю всіх!
Сійте! На пухку, на живу ріллю
Спадуть сімена думки вашої!

28. березня, 1880.

ДИСКУСІЯ НАД УКРАЇНІЗАЦІЄЮ.

Дискусія над докладом українського уряду на всесоюзній сесії ЦВК СРСР, що його виголосив голова Наркому УСРР. Чубар, оберталась за ініціятивою відомого московського журналіста Ларіна майже виключно коло питання національного будівництва УСРР. Ларін висунув був закид, що український уряд запровадив проти руського наеелення на Україні та руської культури систему гонитви й утиску. Зі сторони українського уряду відповідали Ларінови члени української делеґації Петровський, Гринько, Скрипник, Затонський і Гаврилів. Всі вони виказували, що Ларін побудував свої закиди виключно на дрібних, формально взятих і використаних фактах, які ніяк не можуть служити доказом правильности чи неправильности національної політики українського уряду.

Українізація, яку тепер переводиться на Україні, — говорили члени делеґації УСРР. — має за ціль не гнобити національні меншости на Україні, а тільки виправити ту історичну несправедливість, до якої довів Україну царський уряд. забороняючи вживання української мови в урядах, школах і в пресі. Українізація в радянських умовинах означає дальше скріплення союзу між робітництвом, що є у великій мірі або напливовим елементом або змосковщеним, — з українським селянством. Всі бесідники з делеґації УСРР стверджували також, що робітництво радо виучує українську мову. а спір стрічається тільки в кругах т. зв. спеців і руської бюрократії. Петровський між иншим у відповідь Ларінові сказав таке: „Коли є в нас чому винити, то хиба в тому, що ми не досить твердо переводимо українізацію".

Представники національних республік всі одобрили політику України у національному будівництві.

ІВАН ФРАНКО.

ВЕСНЯНКА.

Розвивайся, лозо, борзо,
Зелена діброво!
Оживає помертвіла
Природа наново.
Оживає, розриває
Пута зимовії,
Обновляєсь в свіжі сили
Й свіжії надії.

Зеленийся, рідне поле,
Українська ниво!
Підоймися, колосися,
Достигай щасливо!
Й щоб усяке добре сімя
Ти повік плекала,
І щоб світу добра служба
З твого плоду стала!

1880.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ.

ПОТРЕБА МАНДРІВНОЇ БІБЛІОТЕКИ.

Започаткована в „Свободі" рубрика „Голоси читачів" дуже цікава і я її охоче читаю, а навіть і мене самого збирає охота дещо до неї написати. Спонукує мене до того інтересний звіт протоколу з річного засідання, в якім піднесено, що Головний Уряд Союза застановлявся над тим, як-би то заінтересувати читачів до писання дописей до „Свободи".

Отсе власне осмілило і мене до писання і буду дуже задоволений, коли моя думка викличе ширшу дискусію.

Думаю, що десятьлітну річницю смерти Івана Франка найкраще можна би вшанувати у нас в Америці тим, колиб ми взялися до зорганізовання мандрівної бібліотеки, яка вандрувала би з міста до міста та стояла би до диспозиції всіх Українців, жадних освіти.

Така бібліотека стало побільшувалася би, а позичати книжки міг би кождий Українець за невеличкою оплатою.

Для такої бібліотеки треба би мати центральну управу, яка підшукувала би, найсоліднійших людей по місцях, які були би льокальними бібліотекарами і старались би, щоби наші люде книжки читали а заразом обовязково тримали рекорд що до того, скільки людей, якого пола і якого віку ту а ту книжку читали. Той звіт пересилали би вони головному бібліотекареви.

Сі місцеві бібліотекарі були би нашими лекторами а таких потребує кожда ґромада. Їх навіть вже й тепер маємо, але всі вони по більшій части самоуки. Їх треба комусь повчити і зорганізувати так, щоби наука поширювалася в нас після якоїсь системи.

Наші товариства на 80% не мають жадних бібліотек, на 75% не узнають навіть потреби бібліотеки, а всего може 1% має яку таку бібліотеку.

І от вам святкує торжественно певна наша українська кольонія свято Тараса Шевченка, а у всіх її товариствах нема ні одного примірника „Кобзаря". Будуть тепер святкувати десятиліттє смерти Івана Франка і знов не знайдеться в тих, що святкують, ні одного примірника творів Франка.

Се, поважні читачі, не виссаний з пальця наклеп, а дійсність, гірка і болюча.

Отже берімся до роботи. Шукаймо способу, як викувати ту зброю, яка нас ніколи не заведе.

Подаю свою адресу і прошу заінтересованих в тій справі переписуватися зі мною.

C. Rozitsky
71 Crawley St., R. R. I.
Muskegon, Mich.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ

Ню Йорк, Н. Й. Гр. Тар. Стаття „Налоговий Революціонер" була друкована в „Ділі" в 1901. р., а другий раз тепер.

„Діло" хотіло тим передруком задокументувати те, що Українці ставилися весь час з великою симпатією до польського визвольного руху та тих осіб, що той рух вели. А далі хотіло „Діло" виказати ту розбіжність в поглядах і поступованню Пілсудського, коли ходить о визвольну боротьбу нашого народу. Пілсудський став героєм, але здобувши свободу для свого народа, каже тепер розстрілювати тих Українців, які хочуть освободити свій нарід з під Польщі тою самою дорогою, якою освободжував Пілсудскі Польщу з під Москви.

Антін Крушельницький.

ФРАНКОВІ ЦИКЛІ „ВЕСНЯНКИ" Й „СКОРБНІ ПІСНІ".

В 1880. р. вийшли також цикли: „Веснянки", „Скорбні пісні", „Нічні думи", „Думи пролетарія", „Excelsior", „Поет", „Україна", „Картка любови", „Знайомим і незнайомим", „Оси" і поема „Ботокуди" і „Сонети".

Веснянки.

Із року 1880. маємо їх девять, з того шість писаних у тюрмі — про три не можна сього сказати певно.

Зміст Веснянок:

I. Прояви весняного життя викликають счудуванне у зими, родять у неї охоту здавити вітром і снігом перші цвіти, — але нарешті приводять її до зрозуміння, що нема в неї сили здавити весняний цвіт.

II. Вірш „Гримить", — як і дальші деякі, складається із двох частин. У першій: буря в природі на весні з громами й дощем стає жерелом життя, в другій: буря, яку викликала весна народів, обновить люскість, мов весна природу.

III. Теж дві частині: I. весна — і завзив до орача, щоб сіяв зерно у щасливий час. II. Завзив до братів, щоб сіяли в головах думи вольні, в серцях жадобу братолюбія, в грудях сміливість до великого бою за добро, волю, й щастє всіх.

IV. Поет малює картину, що відтворює вражінне, яке викликає весна на нашій Україні:

Звенить птахів співами ліс,
і зазуля кує коло кладки;
дорогою тягнеться віз —
секвестратор в село за податки

V. Поет благає у землі, всеплодющої матері, сили, щоб сильніще в бою стояти, теплоти, що викликалаб безграничну, чисту любов до людий, огню, щоб неправду палити! А найосновнійшим девізом свого життя ставить працю без віддиху, працю до загину.

Силу рукам дай, щоб пута ломити,
ясність думкам — в серце кривди влучать,
дай працювать, працювать, працювати,
в праці сконать!

VI. Поет, що в инших віршах говорить про відродженне людства, про весну народів, звертається тут до України із зазивом, щоби всяке добре сімя по вік плекала!

VII. У поета є з тюрми вид на безмірний простір неба. Він студіює зміни на небі, а ті зміни викликують у нього питанне:

О небо, кришталеве море,
що защеміло в серці твоїм
в тій хвилі? Чи землі дрібної
велике, непроглядне горе?

XII. Доля сіє по землі красу й розум. Красі велить не дати взяти себе в пута, а колиб попала у неволю, то розплистися слезами; розумові велить порвати вікові пута, що скували людську думку, двигнути з пітьми люд робучий, розростити в нього бажанне волі, виплекати братерську згоду, поєднати велику силу, щоби разом дружно стала, щастя, волі добувала.

XIV. Поет висилає з тюрми свої думи, щоби летіли кріпити слабосильних і лили сюди радісний світ.

Оцінка й значінне.

Поет, що цілу весну 1880 р. (марець, цвітень, май) пересидів у тюрмі, сильнійше, як коли, й як хто, відчуває красу весни, бо тужить за нею. Він і оспівує ту весну, але його тодішний настрій відбивається в поезії громадянськими мотивами. Побіч сумного спомину з ріжних нив, з рідного села, що до нього їде тепер, під весну, секвестратор по податки, бо сам передновок і голод, під час його за мале ще лихо — поет кидає самі ясні, самі певні себе, повні надії в побіду завзиви та кличі. Із усіх веснянок одна заслуговує на близший огляд: I. „Дивувалась Зима". Як хочеться її прирівняти до „Веснівки" М. Шашкевича: „Цвітка дрібная!" Не з огляду на артистичну красу, але з огляду на їхні ідеї.

У Шашкевича:

Буря загуде:
Краса змарніє,
личко счорніє,
головоньку склониш,
листоньки зрониш,
жаль серцю буде, —

у Франка:

Похилились квітки,
посумніли, замкнись;
шуря-буря пройшла,
вони знов піднялись.
І найдужше над тим
дивувалась зима,
що на цвіт той дрібний
в неї сили нема.

Не тому порівнюю їх, щоби тут і там була одна алегорія, — духом часу і настроєм душі вони далекі собі. Але у обох їх, як і в инших поетів, є така хвиля весни життя, творів, то що, коли сумнів находить на душу. Сей мотив боротьби зими з початком весни викликує у ріжних поетів сумніви в побіду весни — в побіду нових ідей, напрямків, то що, — та не так у Франка. У Франка проявляється певність побіди весни: „дивувалась зима, що на цвіт той дрібний в неї сили нема"! А в слід за тою певністю йдуть висказані в дальших веснянках надії на відродженнє людства під час весни, на гарний плід із посіву ідей волі, братерства (в як найзагальнійшому розумінню), побіди в боротьбі за правду і волю людства.

„Скорбні пісні".

З виїмкою одної VIII. „Відцуралися люди мене" з листопада 1880, — всі писані в коломийській тюрмі.

Зміст:

I. Поет оправдує свої сумні пісні, що то в хвилях недолі, задуми тяжкої, самі уста їх шепчуть, а склада їх сум:

Моя бо й народня неволя, то мати
тих скорбних дум.

II. Бувають хвилі, коли поетове серце мліє і скорбних думок рій летить і він поглядом німої злоби глядить із тюрми на небо й жде, що з землі прірветься страшний огонь і спалить землю з усіми її неправдами. А світ увесь відродиться й засяє правда й воля в нім.

III. Поет потішає себе, що та сльоза, яка сплила йому тут в тюрмі до моря сліз, під тиском пересудів пролитих, — буде колись основою, що й його в новім великім людськім храмі згадають добрим словом.

IV. А хочби він навіть згинув забутий десь під тином... він радо йде на чесне, праве діло і аж до гробу додержить свій прапор ціло.

VI. А поки що, колиб хоч вітер повіяв над тюрмою, розвіяв злудні поетові надії, втишив думок бучу, що в мізку бурлить.

VIII. Поет вийшов із тюрми. Так щож? Люди відцуралися його, минають його та дивляться на нього скоса. Він:

...блукає, мов звір серед гір,
серед шуму вулиць містових,
в серці чує слова, мов докір:
Ти проклятий один серед них.

Всі знайомі його минають. Поділитися горем ні з ким. Поет відчуває до тої міри самоту, що просто радби втікти від людий. Його бажаннє:

Якби в сльози крівавії
міг я своє горе розлить,
я би виплакав всю свою кров,
щоб нічого з людьми не ділить.

Оцінка.

Вже сам заголовок: „Скорбні пісні" — говорить про настрій віршів. Він дуже сумний. Молода людина заперта у тюрму під весняний час, позбавлена свободи тоді, коли їде на село віддихати на лоні природи, не може не попасти в пригноблений настрій. І ще згадка про відроджену природу може навіяти на душу слова відради в роді того, що весна стане символом відродження народів. Але згадка про своє положеннє мусить навести сумні думи на душу. І дивуватися тому гартові духа, коли тоді, під таку пору, поет потішає себе, що наслідком свойого терпіння стане колись у колі борців за волю народів і ділитиме їх судьбу.

Коли його що прибило до краю, то аж бойкот власного громадянства, що стало цуратися його тоді, як він, після кількох місяців тюрми, приїхав у Львів. Він до тої міри відчув сей незаслужений бойкот, що радби виплакати всю свою кров, щоб нічого з людьми не ділить.

ІВАН ФРАНКО.

ВЕСНЯНКА.

Не забудь, не забудь
Юних днів, днів весни —
Путь життя, темну путь
Проясняють вони.

Злотих снів, тихих втіх,
Щирих сліз і любви,
Чистих поривів всіх
Не стидайсь, не губи,
Бо минуть... далі труд
В самоті і глуші,
Мозолі наростуть
На руках і душі.
Лиш хто любить, терпить,
В кім кров живо кипить,
В кім надія ще лік,
Кого бій ще манить,
Людське горе смутить,
А добро веселить, —
Той цілий чоловік.

То-ж, як всю життя путь
Чоловіком цілим
Не прийдесь тобі буть, —
Будь хоч хвилечку ним.

А в поганії дні,
Болотянії дні,
Як надія пройде,
І погасне чуттє,
Як з великих доріг
Любви, бою за всіх
На вузькі та круті
Ти зійдеш манівці,
Зсушить серце жура,
Зколють ноги терни, —
О, тоді май життя
Вдячно ти спомяни!

О, тоді ясні сни
Оживлять твою путь...
Юних днів, днів весни
Не забудь, не забудь!

10. червня, 1882.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

БРУКЛИН, Н. Й.

Представленнє і збірка на Народний Дім.

Українське тов. „Рідна Хата" через довший час не устроювало ніяких підпринять, бо тепер екзекутива має праці коло закупна дому. Та бачучи, що як нічого в громаді не робиться то нема жадного руху, Тов. „Рідної Хати" постановило троха скріпитись на дусі і в тій цили дня 30. мая устроєно представленнє.

Грали „Сватання на Гончарівці". Представленнє відбулося в гали Литовців на ул. Гейвмейер. Штука, як звісно, досить комічна й весела. Наші артисти вже нераз були на сцені і вже не раз задоволили публику і збирали грімкі оплески. Тому вони й потрафили приготовити штуку за пару тижнів.

Не буду наводити гру кождого аматора, бо то було би зайве. Однак треба піднести, що в ролях виступали: п. П. Свободян, п-ні Мелінова, п. Карпович, п-ні Ґрунвальдова, п. І. Малик, п. С. Бемко, п. П. Малицький, п. Бручковська, п. Арнольд і п. Гр. Шевчук. Вони вивязались в своїх ролях як добрі артисти, і тому немало треба приписати заслуги режісерови п. С. Бемкови.

В останній павзі виступив з Комітету гр. Іван Мудрик і заявив публиці, що в павзі виступить предсідатель тов. „Рідної Хати" та представить на якім степени розвою стоїть тов. „Р. Хати". Піднесено куртину, на естраді показується вставлений комітет до покупна дому: Ілія Малик, Іван Бемко, А. Александер Гавришко, Петро Дацко, Петро Малицький, Андрій Кулявий, та члени екзекутиви: Іван Гринчук, Іван Балко, Стеф. Лука Кісі, Павло Баран, Андрій Палацук, Іван Мудрик. Виходить на естраду предсідатель гр. Григорій Бардак, віддає честь комітетови і екзекутиві, відтак звертається до публики з словами: Ой, мало, мало в нас лану, але й той малий лан стоїть необроблений. Сей комітет, котрий стоїть на естраді, має сей лан обробити, має пшеницю обполоти, бо пшениця вже третий рік як посіяна. Вже третий рік, як взялись лан обробляти бруклинські Українці. Три роки тому вони під проводом українського товариства „Рідна Хата" зібралися, щоб збудувати свій власний дім, щоби не тинятися по чужих домах. Та ще кукіль трудно-трудно виполоти. Бесідник всіх присутних взиває стати членами „Рідної Хати" і покликує панночки А. Балко, А. Дацко, М. Балко, М. Дику, щоби вони кинулись з капелюхами в руках по салі за жертвами. За пару мінут вони зібрали на „Рідну Хату" поважну суму гроша. В часі збірки з комітету до покупна дому промовляли ще д. П. Дацко та І. Малик, заявляючи свою льояльність до тов. „Рідної Хати" і для бруклинського громадянства. Відтак гр. Бардак ще раз подякував присутним за жертви і аматорам за їх труд та висловив надію, що вже не довго буде треба ждати на хвилю, коли викінчиться велике діло, до якого стремить українське товариство „Рідної Хати" в Брукліні.

Громадянин.

ІСТОРИЧНИЙ ІНСТИТУТ З ВИМОГАМИ НАУКОВИМИ!

Мабуть відчули румунські бояри, що самими тільки багнетами не зрумунізувати їм Буковини і Бесарабії і тому взялися також і за инші средства. Бувш. міністер для Буковини й унів. проф. Ністор заложив в Чернівцях історичний інститут, щоби досліджувати історію Буковини і Бесарабії в тому напрямі, що це були колись країни заселені лише румунським населенням. До чого доходить шовінізм буржуазного професора, свідчить той факт, що назву гуцул виводить він від румунського слова гоц — рабівник, а Івана Франка уважає Румуном, якому захотілося писати по українськи.

ПОЗІР! РОЧЕСТЕР, Н. Й. І ОКОЛИЦЯ! ПОЗІР!

ПЕРШИЙ ВЕЛИКИЙ ПІКНІК

— устроює —

ТОВАРИСТВО ЗАПОРОЖСЬКА СІЧ

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 20-ГО ЧЕРВНЯ 1926 РОКУ

В ПАРКУ НА ВЕСТ ЕВНИ.

Початок о годині 1-ій пополудни.

Проситься всі Братства, Товариства і усіх Українців о численну участь. За добру забаву ручить — Товариство. 138

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

Іван Франко.

ПРИТЧА ПРО ЗАХЛАННІСТЬ.

Захланність наче те грузке багно —
Лиш крок зроби і в зад не відсахнися,
То глубше вже пірнеш за другим кроком,
І глубше ще пірнеш за третім кроком,
А там, гляди, і вороття нема.

Се визнали вже давні Єгиптяни,
Вони-ж і притчу мудру сю зложили,
Як образ звихненого тим пороком
Життя людського. В осьмому віці
Після Христового різдва святитель
Александрійський Христофором званий
Переробив її на грецьку мову,
І з грецької в князівських ще часах
Її пізнали також наші предки.
Не вадить прочитать і новим поколінням.

Був чоловік заможний і статочний,
Мав жінку і одним одного сина,
І мав слугу і доброго коня.
Купив він дім за дешеву ціну,
Тим дешеву, що не було купця,
Якийби важився той дім купити;
Бо в домі тім у недослідним сховку
Жила страшна гадюка їдовита,
Яка помалу, час від часу, скілько
Разів було знесла її охота,
Когось одного з тих, хто жив у домі,
Своїм отруйним зубом умертвляла.
Остерігали свояки й сусіди
Господаря, ще як охотився
Той дім купити. Не переставали
Остерігати й потім, щоб як мога
Скорійше вислідив оту гадюку
І вбив її, щоб не дізнати шкоди.
І він почав слідити дуже пильно,
І врешті віднайшов нору маленьку;
Але на диво біля тої норки
Замісць гадюки він знашов блискучий
Новісінький червоний золотий.
Узяв його, приглянувся уважно,
І почалося в нього міркуванне:

„Отся нора — гадючина домівка!
Тут мігби я підстерегти її
І вбити зараз. Та яким же дивом
Сей червінець знайшовся біля неї?
Чи загубив його хто тут давнійше?
Се неможливо, бо сей дім обнявши
Я оглядав його зовсім докладно.
Значить, сей червінець, то дар гадюки.
Вона мабуть благословенна Богом,
І поки вбить її, я підожду
Ще кілька день, чи не повториться
Сей дар, чи може се лише припадок."

На другий день господар в ранці рано
Знов червінець знайшов біля нори.
На третій повторилося те саме.
І вже в душі його повстала певність,
Що ся гадюка божеського роду,
Що дарами її він збогатиться
І жити ме спокійно та щасливо.

Та ось одної ночи та гадюка
Вповзла до стайні і отруйним зубом
Коня вкусила в ногу. Заірзав
Страшенно кінь і битися почав
У своїм стійлі. Затрівожений
Господар вбіг до стайні, та не міг
Пізнать нічого, а до рана кінь
Іздох серед тяжкої муки й болю.
Дізналися про се сусіди й зараз
Остерегли господаря на ново:
„Се від укушення гадюки здох
Твій кінь, не з иншої причини. Бережися,
Щоб не було тобі ще більше лихо!"

Задумався господар. „Жаль коня,
Бо кінь був дорогий і дуже добрий,
І куплений за трицять червінців.
Убить гадюку, се розумна рада,
Та щож, від сего кінь не оживе вже,
Гадюкаж через трицять день положить
При своїй норці трицять червінців,
І вернеться мені моя утрата.
А поки що, коня мені не треба,
А на людий вона, як я вповаю,
Не кинеться, то хай собі живе".

Отак розміркувавши жив господар
Спокійно далі, а гадюка справді
Що дня біля своєї норки клала
По червінцю. І любувався ними
Господар, і беріг свою сю тайну;
Не говорив ані слузі ні жінці
Ні слова, відки дохід побирає,
Лиш тайком день у день біля нори
Клав невеличкі божеські жертви,
Шматок кадила й краплю молока.

Отак минув один і другий місяць.
На третій же в одну горячу ніч
Гадюка підповзла до сонного
Слуги й тихесенько, ні дать ні взять,
Його вкусила в ногу і сховалась.
З просоння закричав слуга страшенно,
І поки зі своєї спальні вийшов
Господар, вже нога його опухла,
Так, що від разу кождий міг пізнати,
Що се було укушенне гадюки.
Стогнав слуга і вився в лютім болю,
Та не було в господаря ратунку,
І вмер слуга промучившися три дні.

На похорон зібралися сусіди,
І почали не мало докоряти
Господарю за ту необережність,
Що доси ще не вбив гадюки в домі.
Відмовчувався він і відмовлявся,
Що доси не видав її на очи
Й підстерегти її ніяк не може,
Та в дусі міркував инакше трохи.

„Умер слуга. Шкода слуги, се правда,
Та без слуги я можу обійтися.
І так він відійти вже мав небаром
І плату взяти за трилітню службу.
Він сирота, немає в нього роду
Ні свояків, то й плати вже тепер
Ніхто від мене правити не буде.
Гадюка-ж день у день дає мені
Більш доходу, як сей слуга за тиждень
Міг заробити. Ні, не дурень я
Її вбивати. Правда, умертвила
Живу людину, не лише скотину,
Та ся людина нам була чужая.
Надію в Бозі маю, що вона
Не підповзе ані до мого сина,
Ані до жінки, ні мене самого".

Так запевнивши сам себе господар
Жив супокійно і не дбаючи
Про жадне инше діло, день за днем
Брав червінці з гадючиної норки.
Його видатки на життє щоденне
Поменшали і він найбільшу часть
Тих червінців, що принесла гадюка,
Складав у сховку, радувався блиском
Святого золота, та не бажав
Нічого більше, як життєм ощадним
Сей скарб свій ненаглядний побільшати.

Отак минуло місяців не мало,
Коли на раз знов впала гадюці
Охота зуба свого спробувати.
У темну ніч вона тихесенько
Вповзла до спальні і вкусила в ногу
Семилітка, хозяйнового сина.
Заверещав хлопчина із просоння,
І з жахом кинувся до нього батько,
Та не застав гадюки вже при ньому;
Лиш із страшенно спухлої ноги
Пізнав, що се вона сама вчинила.
Не гаючись він кинувся у місто,
Покликав лікарів і знахорів,
Та що вони робили й прикладали,
І терли й хухали і примовляли,
Не помогло це хлопцеви нічого.
І по трьох днях страшної муки й крику
Він заспокоївся у сні смертельнім.

На похорон зібралися роди
І батька й матери й сусідів много,
І всі пожалкувавши на смерть хлопця
Вмовляли чоловіка, щоб очистяв
Свій дім від небезпеки так страшної,
Або перемінив своє житло.
Та чоловік, хоч гнув свій біль у серці
По страті сина, все таки не здужав
Признатися до тайни, що гадюка
Окуплює своє життє таким
Дарунком, для якого він у своїй
Захланности не завагався навіть
Життє свойого сина наразити.
Коли-ж усі ті похоронні гості
Вже розійшлися, він у самоті
Отак почав сам в собі міркувати:

„Мій син помер. На теє божа воля.
Убю гадюку, то ще через теє
Він не воскресне. Доки я живий,
Повинен дбати про живеє діло.
Я-ж сина можу мати ще другого,
Але другої гадини такої
Нема на світі. Побережемося
Обоє з жінкою, щоб нас котрого
Не підповзла в ночи, а скарб тим часом
Зростати-ме все більше й більше далі".

І заспокоївшися тим він далі
Повів життє своє без праці й труду,
Збираючи те золото гадюче
І в нім знаходячи едину втіху.
Щоб нічю до його постелі часом,
Або до жінчиної не вповзла
Ганюка, він устроїв ті постелі,
Як колиски привішені до стелі.

Отак пройшли три роки без малого.
Та раз господарева жінка в південь
Здрімалася в садку побіля дому.
Тут і підстерегла її гадюка
І тихо виповзши з нори своєї
Її вкусила в звішеную руку.
Зірвалася з дрімоти бідна жінка,
До дому вбігла із важким стогнанням,
Та поки чоловік її знайшовся,
Рука її аж до плеча опухла.
Пізнав від разу чоловік, в чім діло,
І кинувся по лікарів до міста;
Та хоч які їм обіцяв заплати,
Вони на сю гадючину отруту
Не мали способу, і жінка вмерла.
Нема що й мовити, що як прийшлося
Її ховати, вся її родина
Накинулась з докорами на мужа,
Що легкомисно, терплячи гадюку
У своїм домі, смерть її спричинив.
Та щож, даремні всі були докори,
Мертвій життя вони не повернули,
Ані вдівця душі не відмінили.
Коли по похороні сам у домі
Лишився, він замкнув його на замок,
Виходив рідко, щоб похарчувати,
Порвав усі відносини та звязки
Родинні та сусідські й жив лише
Тим скарбом золотим, що потаємно
Громадив, сам не знаючи для кого.

Та ось одного вечера, коли
У своїй спальні сівши на доліві
Він сотий раз перекладав, лічив
І розділяв червінці золотії,
Гадюка приповзла тихесенько
І мов підіслана його вкусила в руку.
Заціпив з болю зуби чоловік,
Оглянувся і перший раз тоді
Побачив ту гадюку, невеличку,
Сіреньку, що повзла собі спокійно
В один куток, і скрилася в щілині.

Страшенний біль проймав його до серця,
І він не тямлячи, що мав робити,
Почав з усеї сили висисати,
Маленьку ранку на руці, і руку
Перевязав повисше ліктя міцно.
Потім розрізав рану й знов почав
Що сили з неї ссати чорну кров.
Оттак він аж до півночи томився
В страшній тривозі, аж знесилений
Ляг у свою колиску і не мігши
Заснути з болю, став з усего серця
Молитися до Бога зі слезами:

„Могучий Боже, пане всеї тварі,
Що напустив на мене сю покусу,
Молюсь тобі, верни мені здоровле
І дай прожити в світі ще аж доти,
Допоки зможу зі свойого скарбу
Зробить ужиток як найспасеннійший.
Не дам його на храм, не дам жерцям,
Не дам убогим людям на розтрату,
А винайду якесь побожне діло,
Якому-б він давав міцну основу,
Так, щоб воно простояло століття
І славу імени твого збільшило".

Чи ся молитва, чи ратунок власний
Самозаховання інстінктом вчинений,
Допомогли йому, що більш улягся
І пухлина з руки зійшла помалу,
І він дійшов до давнього здоровля.
Та гадина від того часу стала
Замісць червоних золотих при вході
Нори своєї класти жемчуги
І ріжні камінці дорогоцінні.

Жахнувся чоловік, коли у перве
Знайшов такий новий дарунок; з дива
Не знав, що діять, та надумав швидко
Скарбонку справить просту, деревляну,
І в неї класти дороге камінне.
Скарб золотий він закопав таємно,
Лишаючи собі лиш троха червінців
На прожиттє, скарбонку-ж положив
Під подушкою у своїй колисці.
Отак він жив спокійно і безжурно,
Любуючися блиском камінців,
Які що дня перебирав утішно,
Забувши й думати про добре діло,
Якому мавби скарб його служити.

Минуло кілька місяців, і в ранці
Одного дня, коли він вийшов з дому,
Підстерегла його мабуть гадюка,
Бо виповзши незамітно з щілини
Обвилася обарінком довкола
Його ноги і укусила в литку.
Жахнувся чоловік, тепер у друге
Побачивши гадюку, що спокійно
З його ноги зповзла і щезла в дірці.

Як стій перевязав він пояском
Попід коліно ногу, але се
Не много помогло, бо під коліном
Перевязка була зовсім не щільна.
Нога почала пухнути страшенно,
І біль доймав йому, та він що духу
До дому вбігши соли взяв морської
І на нозі розрізав сильно рану,
І з неї кров пускаючи почав
Її що духу сильно натирати.
Отак попрацювавши аж до півдня
Утомлений він ляг в свою колиску,
І знов ридаючи слізми гіркими
Душею став молитися до Бога:

„Могучий Боже, справедливо ти
Наслав на мене сю страшную кару,
Бо я засліплений забув свою
Обіцянку. Будь милостивий, Боже,
Ще раз охорони мене від смерти
І продовжи життє моє земнеє,
Щоб я покутою і добрими ділами
Міг на спокійну смерть і на спасенне
Душі по смерти тут ще заробити".

Чи та молитва, чи та самопоміч
Доконана у небезпечній хвилі
Допомогла йому, досить що він
Проспавшися, почув, що біль в нозі
Вменшився і пухлина потахає.
За кілька день він видужав зовсім
І враз із тим забув свою молитву,
Забув про те, в чім обіцявся Богу,
І далі вів життє своє звичайне.

Отак пройшли ще місяці чотири.
Вже деревляна шкатулка в того
Господаря була трохи не повна
Найкрасших камінців і ріжнобарвних
Кришталів. Вид їх звеселяв день в день
Господареву душу й проганяв
Із неї всяку думку про покуту,
Про добрії діла й души спасення.
Гадюки він берігся як лиш міг,
Та все таки в одну горячу ніч,
Коли в своїй колисці пуховій
Не міг заснути, він почув її,
Як тихо виповзла йому на груди,
І висмотривши місце укусила
Проти самого серця.

Крикнув з болю
Укушений, та не було вже змоги
Ніяким способом собі ратунок дати.
Отак промучившися до схід сонця
Він і помер і довгі дні лежав
У тій колисці у запертім домі,
Поки аж сморіт трупа не покликав
Сусідів, що відбивши двері дому
Знайшли його мертвого. Не діткнув
Ніхто з них ні одної річи в домі,
Ні трупа, ні того, що з ним було.
Покликано жерців і ті забрали
Усе добро його й мертвеє тіло.
Добро пішло на храм, а тіло спухле
І чорне від гадючої отрути
Не віддали священному огневи,
Лиш закопали в землю наче стерво
Тай і душі його добром не помянули.

ВИЙШЛА З ДРУКУ НОВА ШТУКА ТЕАТРАЛЬНА П. З.

БАНКИТИР УМЕР

комедія з сільського життя на три дії.

Виступає в сій штуці 14 осіб.

Ціна 35 центів.

Замовлення слати до книгарні „Свободи".

"SVOBODA"

83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

ФАРМИ!

СПРОДАМ корнеровий дім на пять кімнат, вода, електрика, форнес гіт, телефон, гез, ренч, гарадж на дві машини. Голоситися або писати до властителя 136-38

MILTON ASHLEY,
Correja Avenue, Iselin, N. J.
Tel. Metuchen 91. M. 1.
або до:
P. PETRIW,
157 E. 4th Street, New York City.

ПРОДАЄТЬСЯ скоро богата фарма, 150 акрів, 80 акрів гарної виробленої землі, гарний ліс, добрий дім, велика стодола і другі забудовання, 20 дійних коров(2 ялівки, 3 коні, 4 безроги, кури, гуси, богато картофлі, засіяний овесь, 3 милі від міста. Ціна $6.500, готівкою $4.000. Голоситися до 35-40

N. KRASNAHIRA,
R. F. D. 4, Box 97, Norwich, Conn.

НА ФАРМИ!

Українці, весна тут. Коли Ви молоді ще, Ви не відчуваете фабричних димів і порохів. Молодими однак все не будете, тому вартаби подумати Вам і про будуччину. В Мілвіл, Н. Дж., продаються малі фарми, надаючіся дуже добре під годівлю курий і ярину. Там вже є українська кольонія і тому хто хоче забезпечити свою будучність та бути власним господарем, повинен сейчас набути собі там кавалок землі, поки ціни ще дешеві. Фарми продаються від 5 акрів в гору. Від наших фарм всего година дороги до найкрасших літних купелевих міст над морем.

Голосіться сейчас або проїзджайте до: 107—

W. MATOLYCH,
N. E. cor. 7th & Green Sts.
PHILADELPHIA, PA.

„ЦАРІВНА"

ПОВІСТЬ
написала ОЛЬГА КОБИЛЯНСЬКА
Ціна $2.00.
Можна набути в Книгарні „Свободи"
„SVOBODA"
Grand St., Jersey City, N. J.

ДАРОМ ТЕРПЛЯЧИМ НА ПРОПУКЛИНУ

PLAPAO на пробу і книжку про пропуклину цілком безплатно.

СТУАРТА PLAPAOPAS є чимось иншим від паса. Є се медичний збірник, який приліплюється сам, щоб сильно держати нутренности в животі. — Нема пасків, спружин або спряжок. Тому не зсуваеться, не тре тіла і не гнете кости званої „pubes". Тисячі осіб лічилося в хаті успішно, не опускаючи денної праці і успіх був навіть в найгірших випадках. Мягкий наче аксаміт, легкий до уживания, не дорогий, нагороджений золотим медалем і першою нагородою. Процедура лічення натуральна, послідовно, пас стається непотрібним. Удовіднимо то, що говоримо, посилаючи Вам пробну PLAPAO цілком ДАРОМ. Напишіть свое назвиско і адресу на купоні і вишліть почтою днесь. 257,69

PLAPAO LABORATORIES
Key 3071 Stuart Bldg., St. Louis, Mo.

Імя і назвиско ....

Адреса ....

Відворотна почта принесе Вам пробку PLAPAO безплатно.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ВЕСТ ПУЛМАН, ІЛЛ. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 243, повідомляе всіх своїх членів, що півpічні збори відбудуться в неділю, дня 20. червня, о годині 2-ій попол., в гали парохіяльній. На зборах будуть важні справи до полагодження. Буде також справозданне контрольної комісії і комітету з пікніку. Довгуючі члени най вирівнають свої довги. Неявившийся член буде караний після ухвали. — Т. Янсевич, секр.

ЙОНКЕРС, Н. Й. Тов. Подільська Січ, від. 8, повідомляе всіх своїх членів місцевих і позамісцевих, що півpічний мітінґ відбудеся в пятницю, 18. червня о год. 7-ій вечером, в Клюбі під ч. 17 Вашінґтон Стр. Уряд просить всіх членів явитися, бо є важні справи і вибір комітету на автінґ, який відбудесь в неділю, 20. червня. Кождий член Товариства обовязаний на автінґ явитися. — Т. Пилипишн, предс.; Г. Сакала, скарб.; В. Мандзій, секр.

СТАМФОРД, КОНН. Бр. св. Арх. Мих., від. 350, повідомляе, що півpічний мітінґ відбудесь о 2-ій годині пополудни в неділю, дня 20. червня, в гали церковній, 133 Greenwich Ave. На порядку нарад справоздання за шість місяців і справа Сиротинця. Неявившийся член заплатить кари 1.00 дол., а урядник 2.00 дол. — Ол. Грицишин, предс.; С. Корівчак, секр.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. Тов. Любов, від. 370, повідомляе своїх членів і членниць, що мітінґ півpічний відбудеся в неділю, дня 20. червня, в церковній гали, 127 Парк ул., о другій годині пополудни точно. Всі члени мають явитись на означений час, бо є богато справ до вирішення, як справа Сиротинця У. Н. Союза і статут Тов. Тож кождий член повинен бути присутний, щоби пізнійше не було критики, які ухвали зайдуть. — Мих. Довгий, пр.; Н. Хабінець, секр.

ЙОРКВІЛ, О. Бр. св. Стефана, від. 77, повідомляе всіх своїх членів місцевих і позамісцевих, що півpічний мітінґ відбудеться в неділю о год. 9.30 рано, дня 20-го червня. Проситься всіх членів прибути на сей мітінґ. Буде справозданне касове і инші справи до полагодження. Неявившийся член заплатить кару після ухвали. — П. Головід, секр.

ДЕНБУРИ, КОНН. Бр. св. О. Николая, від. 381, повідомляе своїх членів, що мітінґ має відбутися дня 20. червня точно о год. 2-ій попол., в гали Конкордія при Грозби ул. Се є півpічний мітінґ, тож кождий член повинен явитися, бо буде богато єправ до полагодження. Таксамо кождий член повинен заплатити свою вкладку, бо перелана вкладка не буде принята. Неявившийся член заплатить кари 1 дол., а урядник 2 дол. — М. Лукашкевич, предс.; М. Маркевич, кас.; С. Сверлюк, секр.

СКРЕНТОН, ПА. Тов. Вільна Україна, від. 176, повідомляе всіх своїх членів, що півpічні збори відбудуться в суботу, дня 19-го червня о год. 7г30 вечером в льокали У. Г. Клюбу, 618 W. Lackawanna Ave Обовязком кожного члена є прибути на означений час. Рівнож довгуючі члени щоби постаралися вирівнати свої вкладки. — Р. Рубльовський, секр.

ВУДЛАВН, ПА. Бр. св. О. Николая, від. 120, повідомляе своїх членів, що півpічний мітінґ відбудеться 20-го червня, о 2-ій годині пополудни. Проситься всіх членів прибути на означений час. Котрий член не прийде або прийде дві годині пізнійше, заплатить кари 50 ц., а урядник 1 дол. Контрольна комісія має постаратись здати свое справозданне. — М. Бац, секр.

ТЕЙЛОР, ПА. Бр. св. О. Николая, від. 114, повідомляе своїх членів, що півpічний мітінґ відбудеся дня 20-го червня, в українській школі, там де все. Кождий член повинен явитися на тім мітінґу, бо будуть важні справи до полагодження. Неявившийся член буде караний після статута. Довгуючі члени мають вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані з Бр. і У. Н. С. — Т. Сеньчук, секр.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Повідомляеться членів Тов. ім. Івана Франка, від. 83, що мітінґ відбудеся в неділю, дня 20. червня с. р. о годині 2-ій пополудни під ч. 847 Н. Франклін ул. Кождий член нехай явиться, бо є важні справи до вирішення. Довгуючі члени, як не вирівнають своїх довгів, будуть суспендовані. — Р. Караїм, предс.; Р. Карбівник, секр.; І. Савчин, кас.

НЮ КЕНСІНҐТОН, ПА. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 296, повідомляе місцевих і позамісцевих членів, що півpічний мітінґ відбудеться дня 27-го червня через те що на 20-го припадають Зелені Свята. Проситься членів зійтись на сей мітінґ, бо буде справозданне секретаря і касієра. Буде також справа Сиротинця, котрої самі урядники не можуть вирішити. Взиваесь контрольорів, щоби перевели контролю. — В. Каліновський, предс.; П. Любчик, секр.

Календар У. Н. Союза ...... 50 ц.
Стінний Календар ...... 25 ц.
Лист. папір з вершами по 10 ц.
"SVOBODA"
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

„ПИКУЛИЦЬКИЙ ЦВИНТАР".

Дорогі Братя:

З за океану, з пересяклої кровю Батьківщини Вашої, з над срібнолентого Сяну най голос наш до Вас лине.

Звертаемося до Вас у важній справі, та маемо певність, що Ваше серце чуле на святу память про Померших, та Ваш патріотизм, не зізволять Вам відмовити нашій сердечній просьбі.

Під княжим Перемишлем, на узгірю посеред великих піль та зеленої деревини, спочивають у великій, масовій гробниці жертви нашої визвольної боротьби, що при кінці 1918 і в 1919 та 1920 році закінчили своє життя за кільчастими дротами польського табору інтернованих і полонених в Пикуличах. Це так званий **„Пикулицький Цвинтар".** Лежить у ньому, уповитих вічним сном кілька соток наших Братів. Про не одного з них не знає ні батько, ні мати, ні жена, ні сестра, де спочивають кости їх сина, мужа, чи брата. Ні батько, ні ненька, ні жена, ні осиротілі діти не усиплять над ними могили, не поставлять хреста на вічну память Покійникам. Зробити це мусить — Їх ціла велика Родина, цілий Український Нарід, якого дітьми Вони були і за якого долю голови своєї положили. Як що Українське Громадянство не заопікується Великою Їх Могилою, не забезпечить її по всі часи від ушкодження та руїни — не будемо гідні, аби за нас і за долю нашу стелились жертви у визвольній нашій боротьбі. Томуж звезли ми Їх всіх, порозкиданих по ріжних полях, на весну 1925 року у одну спільну могилу на так званім **„Пикулицькім Цвинтарі".** Тепер наміряємо, хочемо і мусимо забезпечити сю дорогу могилу на вічні часи від руїни і поставити на ній високий хрест, як символ Їх терпіння, символ нашої надії Воскресення. Поставимо на сильнім підмурованню великий залізний хрест, а над головами Покійників посадимо Червону Калину.

І взялись ми за це діло. Взялись ми до здвигання на могилі Борців на високому підвисшенню і підмурованню височенного хреста. Визначні артистичні та інжинерські сили поспішили нам з своєю помічю та виготовили пречудовий, на рідних наших гуцульських мотивах випрацьований, проєкт залізного хреста та його фахового уставлення на Пикулицькому Цвинтарі.

І розпочали ми вже роботу. Дооколичне селянство звозить щирими жертвами пісок, шутрівку, то що, дає підводи, слюсарі приспособлюють і нютують залізо. Та взялись ми до сьої роботи — на жаль без потрібних грошевих засобів, а лише з почуттям в сумлінню, що се статися мусить, та з вірою в серці, що загал Українського Громадянства нам у сім ділі дасть свою поміч.

Томуж звертаємось до Вас днесь, Дорогі Браття у новому краю, з горячим зазивом о грошеву, як найбільшу поміч у сьому ділі.

Ми знаємо, що Ви не забули про свою нещасну поневолену Батьківщину, що Ви чулі на потреби і болі, та що по своїм силам спішите Їй на поміч у кождій справі.

Пикулицький Цвинтар се не є власність перемиського, чи пикулицького громадянства. Се власність цілого Українського Народа, бож спочивають у ньому мученики з ріжних місць нашої землі, які боролись за волю цілого народа. Єсть отже обовязком не лише перемиського Громадянства, але обовязком найширшого нашого загалу докинути свою лепту на здигнення памятника тим, що за нас всіх у могилу лягли.

Підписаний Комітет Охорони Военних Могил в Перемишлі звертається до усієї Української Еміграції, деб небудь вона була розкинена, з проханням о сю поміч. Присилайте свої добровільні, по змозі найбільші жертви на сю ціль.

Хочемо, як прийде ся хвиля, що над розлогими полями видний далеко на всі сторони, над могилами жертв нашого лихоліття на Пикулицькому Цвинтарі, залізний стане Хрест, аби прийшовми з поклоном на дорогу могилу і складаючи Їй ріврічно в неділю по Зелених Святах торжественними процесіями поклін, аби ми могли Дорогим Покійникам сказати, що сей Хрест здвигнув Їм цілий народ.

Не отягайтеся з як найскоршою Вашою помочю, бо робота вже розпочалася. І бере нас жах, як що ми мусілиб станути посеред дороги та понехати розпочату роботу і лишити всьо вже виконане на розтрату. Просимо всі наші організації, редакції часописів та всіх Вас, Дорогі Сестри і Браття — походіть за сею справою, організуйте збірки, докиньте і від себе лепту.

Всі жертви належить висилати до Обєднання або на руки адвоката дра **Володимира Загайкевича** в Перемишлі (який є головою Комітету), з виразним заподанням, що се жертва на Пикулицький Цвинтар та з виказом жертводавців. Всі жертви будуть відтак оголошені в „Українськім Голосі" в Перемишлі.

Комітет Охорони Военних Могил.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

СВІДОЦТВА для українських шкіл в Америці і Канаді, поправлені і одобрені Вищою Шкільною Радою, можна в нас набути. Ціни: 100 штук $3.75. 50 за $2.25. Одно 5 ц. Замовлення висилаемо того самого дня, як отримаемо ордер. **SICHOWY BAZAR, 34 E. 7th St., New York, N. Y.** 136-39

ПОШУКУЮ своеї куми Марії Гофрик в дуже важній справі, тому рік перебувала в Stubenville, O. Хто би про неї знав або вона сама, прошу зголоситися до: 137-38

Mr. KRUPINSKY,
1540 Hamilton St., Cleveland, O.

НА ПРОДАЖ гросери і делікатесен штор, бізнес вироблений в дуже добрім положенню. Торгується тижнево 950.00 до 1.000 долярів. Добірний товар, на три роки „ліс", 5 кімнат над штором до мешкання. Рент 80 дол. Ціна після угоди. Голоситися до штору: **243 Ave. B, New York, N. Y.** 135-38

УКРАЇНЦІВ РОГАТИНСЬКОГО І БОГОРОДЧАСЬКОГО ПОВІТІВ
проситься, щоби негайно в справі для них дуже важній зголосилися писемно або особисто до:
GLOBE SERVICE, COMP.
436 W. 23rd St., New York, N. Y.
Tel.: Watkins 8933.

ПОЗІР! ПОЗІР!

Сим подається до відома всім нашим читачам, що присилаючи до поміщення ріжні оголошення до часописи „Свобода", треба рівночасно враз з оголошеннями присилати і належитість за них. Щоби читачі могли орієнтуватися яка належитість має бути прислана враз з даним оголошенням, будуть ласкаві за кожде написане в оголошенню одно слово числити 2 цт. коли таке оголошення має 30 або більше слів. За оголошення котрі не мають 30 слів платиться 50 цнт. за раз. Виняток творять лишень відділи У. Н. Союза, котрих оголошення мають бути підписані місцевим урядом відділу. Всі оголошення мають бути присилані до адміністрації „Свободи" 5—6 день перед днем оголошення їх в часописи, так що колиби вимагала сего потреба, був час порозумітися зі сторонами. Сторони котрі не схотять пристосоватися і придержуватися повисших правил, не можуть відтак нарікати на часопись, що непоміщено їм оголошення чи оголошень.

Адм. „Свободи".

ЮЛІЯ ЯРЕМА
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

ВИПОЗИЧАЄ КЕРИЧІ НА ВЕСІЛЯ, ХРЕСТИНИ І ВСЯКІ ДРУГІ ЗАБАВИ.
129 E. 7th ST., NEW YORK CITY
Telephone: Orchard 2568

$200.

З ГОРИ і $10 МІСЯЧНО

ДАСТЬ ВАМ СПРОМОГУ СТАТИСЯ ВЛАСТИТЕЛЕМ СВОГО ДОМУ

Ваш власний дім — на меньші сплати, як платите тепер ваш місячний рент.

Оплатиться Вам довідатися про близші подробиці за сі гарні 5, 6 і 7-кімнатні доми, з всіми уліпшеннями, включаючи тверді підлоги, огріванне, електрику, газовий пец і воду.

15 хвиль з Jersey City, N. J. — 15 хвиль з Newark, N. J.

ДІМ І ЛОТИ, $6.250 І ВИСШЕ.

LYNDHURST GARDENS,
473 Broad Street, Newark, N. J.

Панове:—
Прошу прислати мені повні інформації дотично Вашого Пляну Легких Вплат.

Імя ....
Адреса ....
Місто .... Телефон ....

В. Будзиновський.

ЯК ПАН РАДНИК ОЖЕНИВСЯ.

ОПОВІДАННЄ.

(6)

— Столяр зробив би за одну днину. Якусь цілком примітивну. Не богато коштувало би.

— Хоч не богато, але все таки коштувалоби, а у мене ні зломаного крайцара.

— Столяр зробить на борг.

— Мені не зробить, бо я ще не заплатила йому за ось сей стіл, при котрім сидимо. Щастє, що бодай Мошко дав мені на борг троха віктуалів. Як би не те, то я такому гостеви, що аж з Америки приїхав, не мала би дати що їсти. Як схоче мати хату добре й гарно умебльовану, то нехай купить за власні гроші... Або...

Муркова зацукалася.

— Що „або"? — донька спитала.

— Або... або нехай дасть на свій кошт зробити.

— Або нехай з мамою ожениться — донька додала сміючися.

— Як має розум, то зробить так.

— Колиж він приїде?

— Гадаю, що завтра-позавтра. Саме тепер на моє лице всадилася рожа. З таким лицем не можу показатися йому. Як би надіхав, заки потахне, то я з моеї комнати не вийду. Ти вийдеш до него. Поцілуй його в руку. Як позволить, то й в уста. Бо то твій вуйко. Скажеш йому, що я не сподівалася його вже тепер, отже в якімсь ділі поїхала до приятельки на сусідне село. Рожа потахне мабуть за день, за два. За той час ти приймай його і догоджуй йому чим тільки можеш і як можеш! Ти йди до кухні. Як там є Анна, то нажени її полоти грядки за потоком. Там кинувся такий бурян, що салату і каляфіори геть задусить. Я також іду туди помагати.

Віра пішла до кухні. Муркова взял старі рукавички і вийшовши з хати, пішла кладкою на той бік потока, де мала шматок города. За весь час, коли вони балакали в тій, для Американця призначеній гостинній світлиці, наймичка стояла під дверми на підслухах і чула всю розмову. Тепер вона доміркувалася, чому її пані мастила руки і лиця.

— Хоче відмолодити стару шкіру, — Анна говорила до себе. — Мужа їй забаглося. Ліпше зробила би, як би висватала доньку, бо дівка вже йде в стовп.

Глянувши крізь вікно, що виходило в сад, Анна побачила за огорожею на дорозі жида Мошка з валізкою в руці і якогось панка в циліндрі. Жид кивав на неї на знак, щоби вийшла до него. Анна вийшла в сад і підійшла до огорожі. Мошко лишив панка на боці і підступив до огорожі з того боку.

— Маю до тебе діло, Анно,— жид промовив.— Поможи мені. За дурно не хочу. Ось тобі се.

Жид всунув Анні в руку срібну десять крайцарівку, чи як тоді казали шістку.

— До мене приїхав холерник, ось сей, що тут стоїть, — жид балакав далі.

— Я ще не бачила холерника з комином на голові, — Анна перебила, дивлячися на цилиндер панка.

— Такі комини носять тільки великі пани. Отже той холерник дуже великий пан і я не хотів би втратити його.

— Чи тобі його хто забирає?

— Не забирає ніхто, але він сам втече, як ти мені не поможеш. Він приїхав нині, а в моїм готели нині так тісно, що й шпильки не встромиш. Я хотів би примістити його в хаті твоєї старої. Ось в тих двох комнатах від саду.

— Сего року моя стара не бере ніяких холерників. Себ то бере тільки одного на обі комнати.

— Знаю. До неї приїде якийсь Гамериканець.

— Ти вже знаєш, що Гамериканець? Хто тобі сказав? Може він сам писав?

— Твоя стара сказала. Вчера була в мене. Брала цукор, муку, риж, ванілю, пахуче мило й ще дещо. Як звичайно, на борг. Я не хотів дати, бо вона ще давного довго не заплатила. Але вона сказала мені, що за пару днів безпечно заплатить, бо до неї приїде дуже богатий холерник, аж з Гамерики. На доказ показала мені письмо від него.

— То чогож ти пхаєш сюди свого холерника, коли знаєш, що сі комнати вже заняті?

— Вони ще вільні, ще не заняті.

— Але будуть заняті... завтра-позавтра.

— Саме того, що будуть заняті. Як би були цілком вільні, то я такого пана не приводив би сюди, бо він тут лишивсь би на ціле літо і до мене не вернувби. Я хочу так зробити. При твоїй помочи. Не пожалуєш. Я скажу йому, що та хата ще вільна. Впустиш його, туди садом, будьтоби гадаючи, що то той Гамериканець. Як він вже розгоститься, то підеш до пані і скажеш, що Гамериканець вже є. Хоч би й зараз виявилося, що він хто инший, то не зараз викинуть його. Позволять бодай переночувати. Як його завтра відси випросять, для него вже буде місце у мене. Таким способом і ти заробиш, і я дістану холерника.

Жид всунув Анні в руку ще чотирокрайцарову мідяну монету.

— Як він тепер прийде, то й до вечера ніхто не побачить його, — Анна сказала, щаслива, що неначе з неба впало їй в руку чотирнацять крайцарів. — Панна в кухни, старої цілком нема в хаті. Вона тепер за потоком. Як верне, то до Гамериканця й так не вийде, бо напух їй писок і вона не хоче, щоби Гамериканець побачив таку малпу. Стара будьтоби на другім селі і будь то би верне за день-два. До тої пори холерник може безпечно тут сидіти. Покажи йому, куди зайти в сад. Фірта пару кроків відси. Я буду дожидати його на порозі.

Анна відійшла до хати, жид приступив до панка.

— Маєте щастє! — жид промовив. — Пане раднику, маєте щастє. То найкраща вілля в Микуличині і ще вільні дві світлиці. Спальня і сальоник. Зі спальні вихід в сад, з сальонику до сіней. Харч знаменитий. Наймичка дожидає вас на порозі. Прошу, тут фірта в сад.

— Маєте за фатиґу, — радник сказав до жида, всуваючи йому в руку срібного ґульдена.

— Служба по валізку не прийде?

— Я забув наймичці сказати, щоби вийшла по валізку. Я сам боюся зайти до середини, бо не хочу зійтися з ґаздинею. Вона антісемітка.

Радник вхопив валізку і пішов до саду, з саду до хати. Анна взяла від него валізку і ввела його в спальню. Поставила валізку в кут і відчинила двері до другої комнати.

— Ся світлиця також для вас, — сказала. — Пані не прийдуть нині, бо вони аж на другім селі. Побалакаєте з нею завтра, або позавтра.

Анна говорила так, бо підслухавши розмову Муркової з донькою, знала як брехати. Радник, з циліндром на голові і з парасолею в руці, роззирався по комнаті.

— Сама хата гарна, — замітив, — але в тій хаті дуже примітивно.

— Як, як? — Анна спитала.— Що непотрібне? Як се, що тут є, непотрібне, то я зараз винесу. Винесу всьо, до чиста.

Анна вхопила стіл і стала нести його до дверий. Радник соби вхопив за стіл і тягнув до себе.

— Ґов, лиши! — крикнув. — Непотрібне, кажеш? Тут нема нічого непотрібного. Тут богато потрібного нема. Нема не лиш умивальні, але й мидниці.

— Мидницю зараз принесу. Поставлю на кріслі.

— Зеркала нема!

— Зараз буде.

— Лямпи нема!

— Принесу свічку.

— Вікна голі. Як тут буде світло, то з улиці будуть зазирати сюди.

— Зараз принесу шматє і позавішую.

— Шафи нема!

— Є в спальни, в стіні.

— Шараґів нема!

— Шпараґи є, але в городі.

— Шараґи! Хочу капелюх десь повісити.

— Зараз принесу цьвяхів і вбю в стіну. Поки що, може бути на голові.

— Ось до якого то курника жид завів мене! — радник сказав з досадою, ставлячи цилиндер на столі.

— Всі холерники, які раньше тут були, хвалили собі ту хату.

— Хто, хто?

— Та холерники. Такі як ви. Але вони не були такі вибагливі. Ви перший кажете, що то курник.

— Ти тут покоївка?

— Я наймичка.

— Я хотів би напитися кави, але доброї.

— Що лиш запарили. Зараз буде. Добра буде, бо сим разом стара ячменю не перепалила.

— З ячменю?! Піди зараз і скажи, що я не від Кнайпа. Кава має бути правдива і без цикорії. Як буде ячмінь, або цикорія виллю тобі на голову!

— Виливайте на голову Віри, бо то вона робить, не я.

Радник сів на крісло, витягнув ноги і каже:

— Ноги вприли. Мушу взяти свіжі шкарпитки. Стягай черевики!

Анна схилилася, вхопила радника за ногу і стала сіпати. Черевик не ссувався.

— А чорт би взяв ту холеру! — закляла. — Не хоче лізти. Приросли до ноги, чи що?

Сіпнувши, скрутила ногу так, що аж в кістці щось трісло.

— Як тягнеш, штурпаку?! — радник крикнув, відтручуючи дівчину. — Викрутиш ногу. Дякую за таку поміч. Сам роззуюся... Ти принеси води, бо пити хочу.

Анна вийшла по воду. Радник стягнув з себе сурдут і повісив на поручи одного крісла. Стягнув камізолю і повісив на другім кріслі. Анна вернула, несучи в одній руці збанок з водою, в другій склянку, але так, що чотири пальці були встромлені в склянку. Не витягаючи пальців, налляла до склянки води.

— Пийте, пане. У нас гідна вода.

— Тьфу! — радник сплюнув. — Тут така служба? Може би ти ще ногу впхала в склянку! Гони! І більше не показуйся мені на очи. Нехай сюди хто инший прийде.

Радник взяв валізку і пішов до спальні. Зі спальні крикнув:

— А перекажи, щоби мені зараз принесли каву! І булку з маслом! Цукор окремо!

(Дальше буде).